

TEKST USVOJEN NA SEDNICI KOMISIJE OD 29. maja 2002. godine

NACRT ZAKONA

O POVRACAJU IMOVINE I OBEŠTECENJU

Glava prva

OSNOVNE ODREDBE

Clan 1.

(1) Ovim zakonom ureduju se uslovi, nacin i postupak vracanja imovine koja je na teritoriji Republike Srbije podržavljena oduzimanjem od bivših vlasnika - fizickih i pravnih lica, primenom propisa o agrarnoj reformi, konfiskaciji, sekvestraciji, nacionalizaciji i eksproprijaciji i drugih propisa koji su doneseni i primenjivani u periodu od 1945. godine, kao i svim drugim aktima kojima je izvršeno podržavljenje bez tržišne naknade.

(2) Imovina se, u smislu ovog zakona, vraca u naturi, u vidu iste ili druge imovine, a ako to nije moguće daje se tržišna naknada u vidu kapitalskih udela, akcija, obveznica, drugih hartija od vrednosti ili u novcu.

(3) Prioritet će se dati povracaju imovine u naturi.

Clan 2.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1) Pod imovinom se smatraju stvari, nepokretne i pokretne i prava.

2) Pod propisima o oduzimanju imovine podrazumevaju se naročito sledeći propisi:

1. Odluka AVNOJ-a o prelazu u državnu svojinu neprijateljske imovine, održavnoj upravi nad imovinom neprisutnih lica i o sekvestru nad imovinom koju su okupatorske vlasti prisilno otudile («Službeni list DFJ», br. 2/1945);

2. Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji («Službeni list DFJ», br.64/1945, «Službeni list FNRJ», br. 24/1946, 101/1947, 105/1948, 21/1956, 55/1957, 10/1965);

3. Zakon o agrarnoj reformi i unutrašnjoj kolonizaciji ("Službeni glasnik NRS", br. 39/1945, 4/1946);

4. Zakon o agrarnoj reformi i unutrašnjoj kolonizaciji ("Službeni glasnik NRS", br. 5/1948, 1/1949 i 34/1956);
5. Odluka o ustanovi suda za suđenje zlocina i prestupa protiv srpske nacionalne casti ("Službeni glasnik NRS", br.1/1945);
6. Odluka o sudu za suđenje zlocina i prestupa protiv srpske nacionalne casti ("Službeni glasnik NRS", br.3/1945);
7. Zakon o suzbijanju nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže («Službeni list DFJ», br. 26/1945);
8. Zakon o zabrani izazivanja nacionalne, rasne (plemenske) i verske mržnje i razdora («Službeni list DFJ», br. 36/1945);
9. Zakon o zaštiti i upravljanju narodnom imovinom («Službeni list DFJ», br. 36/1945);
10. Zakon o konfiskaciji imovine i o izvršenju konfiskacije («Službeni list DFJ», br. 40/1945);
11. Zakon o potvrdi i izmenama i dopunama Zakona o konfiskaciji imovine i o izvršenju konfiskacije («Službeni list FNRJ», br. 61/1946, 74/1946);
12. Zakon o oduzimanju ratne dobiti stecene za vreme neprijateljske okupacije ("Službeni list DFJ", br. 36/1945);
13. Zakon o potvrdi i izmenama i dopunama Zakona o oduzimanju ratne dobiti stecene za vreme neprijateljske okupacije ("Službeni list FNRJ", br. 52/1946);
14. Zakon o državljanstvu ("Službeni list DFJ", br. 64/1945, "Službeni list FNRJ", br. 105/1948);
15. Zakon o oduzimanju državljanstva oficirima i podoficirima bivše jugoslovenske vojske, koji nece da se vrate u otadžbinu i pripadnicima vojnih formacija koji su služili okupatoru i odbegli u inostranstvo («Službeni list DFJ», br. 64/1945 i «Službeni list FNRJ», br. 86/1946);
16. Zakon o krivicnim delima protiv naroda i države («Službeni list DFJ», br. 66/1945 i «Službeni list FNRJ», br. 59/1946, 86/1946);
17. Zakon o suzbijanju nedopuštene trgovine, nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže («Službeni list FNRJ», br. 56/1946, 74/1946);
18. Zakon o prelazu u državnu svojinu neprijateljske imovine i o sekvestraciji nad imovinom odsutnih lica («Službeni list FNRJ», br. 63/1946, 74/1946);
19. Zakon o postupanju sa imovinom koju su sopstvenici morali napustiti u toku okupacije i imovinom koja im je oduzeta od strane okupatora i njegovih pomagaca («Službeni list FNRJ», br. 36/1945);

20. Zakon o potvrdi i izmenama Zakona o postupanju sa imovinom koju su sopstvenici morali napustiti u toku okupacije i imovinom koja im je oduzeta od strane okupatora i njegovih pomagaca («Službeni list FNRJ», br. 64/1946);
21. Zakon o zaštiti opštenarodne imovine i imovine pod upravom države («Službeni list FNRJ», br. 86/1946);
22. Zakon o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeca («Službeni list FNRJ», br. 98/1946, 35/1948);
23. Uredba o arondaciji zemljišta poljoprivrednih dobara («Službeni list FNRJ», br. 99/1946), ako korisnici prava nisu dobili odgovarajuće drugo zemljište;
24. Odluka NKOJ o privremenoj zabrani vraćanja kolonista u njihova ranija mesta življenja («Službeni list DFJ», br. 13/1945);
25. Zakon o postupanju sa napuštenom zemljom kolonista u AKMO («Službeni list NRS», br. 9/1947);
26. Zakon o reviziji dodeljivanja zemlje kolonistima i agrarnim interesentima u AKMO («Službeni list FNRJ», br. 89/1946);
27. Zakon o likvidaciji agrarne reforme vršene do 6. aprila 1941. godine na velikim posedima u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini
28. Osnovni zakon o eksproprijaciji («Službeni list FNRJ», 28/1947), ako korisnici prava na ime naknade nisu dobili drugu nepokretnost;
29. Osnovni zakon o postupanju sa eksproprisanim i konfiskovanim šumskim posedima ("Službeni list FNRJ", 61/1946);
30. Krivicni zakonik («Službeni list FNRJ», br. 13/1951);
31. Zakon o izvršenju kazni, mera bezbednosti i vaspitno-popravnih mera("Službeni list FNRJ", br. 47/1951);
32. Uredba o imovinskim odnosima i reorganizaciji seljacke radne zadruge, («Službeni list FNRJ», br. 14/1953), ako korisnici prava nisu dobili odgovarajuće drugo zemljište;
33. Zakon o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i o dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama («Službeni list FNRJ», br. 22/1953);
34. Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada građevniskog zemljišta («Službeni list FNRJ», br. 52/1958);
35. Osnovni zakon o iskorišćavanju poljoprivrednog zemljišta («Službeni list FNRJ», br. 43/1959 i 53/1962, kao i «Službeni list FNRJ», 10/1965, 25/1965 – precišćen tekst, 12/1967 i 14/1970), ako korisnici porava nisu dobili odgovarajuće drugo zemljište.

36. Zakon o određivanju grad. zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera (Sl. list SFRJ 32/68)

37. Zakon o otkupu privatnih apoteka (Sl. list FNRJ br. 50/1949)

3) Pod izrazom podržavljena imovina podrazumeva se privatna imovina iz stava 1. ovog člana bez obzira na to da li je ta imovina aktom o podržavljenju prešla u opštenarodnu svojinu, državnu, društvenu ili zadružnu svojinu.

4) Pod aktom o podržavljenju podrazumevaju se pravni akti koji su imali neposredno dejstvo, kao što su propisi, presude, odluke, rešenja, drugi pravni akti kao i materijalne radnje državnih organa putem koji je privatna imovina podržavljena.

5) Pod državnim organima podrazumevaju se sudovi, organi uprave, komisije i narodni odbori i njima srodni organi koji su na osnovu propisa o oduzimanju imovine bili ovlašćeni za donošenje akata o podržavljenju.

6) Pod bivšim vlasnicima podrazumevaju se fizička i pravna lica koja su bila vlasnici imovine oduzete primenom propisa o oduzimanju imovine i njihovi pravni sledbenici (univerzalni sukcesori), koji polažu pravo na povraćaj imovine, odnosno na novcano obeštećenje po ovom zakonu.

7) Pod obveznicima vraćanja podrazumevaju se država, preduzeca i druga pravna lica, kao i fizička lica u cijoj se imovini nalaze stvari koje se na osnovu ovog zakona vraćaju bivšim vlasnicima, odnosno koja su obavezna po ovom zakonu na povraćaj imovine ili obeštećenje.

8) Pod povraćajem imovine u naturi, podrazumeva se i uvođenje u posed pod uslovima previđenim ovim zakonom.

Član 3.

(1) Pravo povraćaja imovine, odnosno obeštećenja imaju fizička i pravna lica kojima je imovina oduzeta na osnovu propisa o oduzimanju imovine, navedenih u članu 2. tac. 2. ovoga zakona, kao i ona fizička lica kojima je imovina podržavljena bez naknade na osnovu drugog propisa donetog do stupanja na snagu Ustava SFRJ iz 1963. godine.

(2) To pravo imaju i ona fizička lica kojima je presudom, odlukom ili drugim aktom državnog organa, odnosno aktima i radnjama pojedinaca prilikom izvršavanja ovlašćenja državnog organa, bila oduzeta imovina na osnovu ništavog pravnog posla, bez pravnog osnova, ili zloupotrebom prava ili političke moći.

Član 4.

(1) Na rešavanje pitanja koja su predmet ovog zakona shodno će se primeniti odredbe zakona kojima su uređeni svojinskopravni, obligacioni i drugi imovinski odnosi, ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

(2) U postupcima za ostvarivanje prava po ovom zakonu primenjuje se Zakon o opštem upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drukcije određeno.

Clan 5.

Sticanje nepokretnosti, druge imovine i imovinskih prava, odnosno novcane naknade po ovom zakonu, ne podleze placanju poreza.

Glava druga

NOSIOCI PRAVA I OBAVEZA

1. Bivši vlasnici (korisnici prava)

Clan 6.

(1) Pravo povracaja imovine, odnosno obeštćenja, po odredbama ovog zakona imaju bivši vlasnici, ili njihovi naslednici, koji su lišeni svoje imovine primenom propisa i akata iz cl. 2. i 3. ovog zakona, a koji na dan donošenja ovog zakona imaju jugoslovensko državljanstvo.

(2) To pravo imaju i strani drzavljeni u skladu sa medudrzavnim sporazumima.

(3) Uslovi iz st. 1. i 2. ovog clana ne odnose se na bivše jugoslovenske državljanke kojima je imovina oduzeta usled prelaska u strano državljanstvo.

Clan 7.

Pravo povracaja imovine, odnosno obeštćenja u smislu ovog zakona, nemaju bivši vlasnici koji su dobili naknadu ili su imali pravo da dobiju naknadu za oduzetu imovinu, od inostrane drzave, ako ovim zakonom nije drukcije određeno.

Clan 8.

(1) Pravna lica kojima je imovina podržavljena na osnovu propisa iz clana 2. stav 2. ovog zakona imaju pravo povracaja imovine, odnosno obeštćenja samo ako je to ovim zakonom izricito određeno.

(2) Pravo povracaja imovine, odnosno obeštencja imaju crkve i druge verske zajednice i njihove ustanove, koje u vreme stupanja na snagu ovog zakona deluju na teritoriji Republike Srbije, u skladu sa posebnim zakonom.

(3) Pravo povracaja imovine kapitalskih i licnih društava imaju akcionari odnosno udelnicari, kao i ortaci, koji su fizicka lica.

(4) Pravo povracaja imovine, odnosno obeštencja pripada i zadužbinama i drugim nekomercijalnim pravnim licima.

Clan 9.

(1) Ako je bivši vlasnik koji ima pravo na povracaj imovine, odnosno na obeštencje, umro ili je proglašen umrlim, prava iz ovog zakona prelaze na njegove naslednike.

(2) Pravo nasledivanja ocenjuje se na osnovu odredaba Zakona o nasledivanju Republike Srbije, ako ovim zakonom nije drukcije određeno.

(3) Ako su naslednici vec utvrđeni na osnovu stranog prava, u pogledu ovog pitanja primenice se to strano pravo.

(4) Izuzetno od odrebe stava 3. ovoga clana u pogledu nasledivanja nepokretnosti koje se nalaze na teritoriji Republike Srbije primenjuje se pravo Republike Srbije.

2. Obveznici vracanja

Clan 10.

(1) Obveznik vracanja nepokretnosti je država ili drugo pravno lice koje je umomentu stupanja na snagu ovog zakona vlasnik ili nosilac prava korišćenja ili raspolaganja ili bilo kog drugog prava iz društvene svojine na toj nepokretnosti.

(2) Obveznik vracanja pokretnih stvari i imovinskih prava je država ili drugo pravno lice u cijoj se imovini zateknu te stvari i prava u momentu stupanja na snagu ovog zakona.

(3) Obveznici vracanja podržavljenih preduzeca, odnosno drugih privrednih subjekata ili za uspostavljanje udela na njihovoj imovini jesu preduzeca, odnosno druga pravna lica u cijoj se imovini nalaze sredstva, odnosno imovina podržavljenih preduzeca ili drugih privrednih subjekata.

(4) Pravno lice koje je obveznik vracanja stvari po odredbama st. 1-3. Ovog clana ima pravo na naknadu njene vrednosti od Republike Srbije, ako je pravo na tu stvar steklo punovažnim teretnim pravnim poslom, ili na osnovu propisa o agrarnoj reformi.

(5) Obveznik naknade u akcijama kojima raspolaže Republika Srbija jeste Akcijski fond Republike Srbije.

(6) Obveznik naknade u obveznicama i u novcu je Republika Srbija.

Clan 11.

(1) Obveznici vraćanja imovine i isplate obeštećenja, po ovom zakonu, nisu fizička lica koja su putem zakonitog teretnog ili besteretnog sticanja postala vlasnici imovine koja je bila oduzeta od bivših vlasnika primenom propisa i akata iz cl. 2. i 3. ovog zakona.

(2) Međutim, smatra se obveznicima vraćanja oni držaoci stvari i prava iz stava 1. ovog člana koji su pribavili iste bez pravnog osnova ili ako ih drže po osnovu najma, zakupa ili drugog tome srodnog odnosa.

Glava treća

PREDMET VRACANJA I OBEŠTECENJA

Clan 12.

Na osnovu ovog zakona predmet vraćanja, odnosno obeštećenja je naročito sledeća imovina:

poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište,

gradevinsko zemljište,

stambene i poslovne zgrade, odnosno idealni delovi takvih zgrada,

stanovi i poslovne prostorije,

preduzeca, udruženja i fondovi,

intelektualna svojina,

pokretne stvari,

hartije od vrednosti,

novcana sredstva

Glava četvrta

OBLICI VRACANJA IMOVINE

I. Vracanje u naturalnom obliku

Clan 13.

- (1) Povracaj imovine vrši se vraćanjem bivšem vlasniku prava svojine i državine na istoj imovini koja mu je bila oduzeta.
- (2) Ako se imovina ne može vratiti u celini, moguće je delimično vraćanje s tim da se za razliku u vrednosti plati tržišna naknada.
- (3) Ne može se vratiti imovina na kojoj postoji pravo svojine fizickih lica, već bivši vlasnik u tom slučaju ima pravo na vraćanje druge imovine u istom obimu i kvalitetu, odnosno pravo na tržišnu naknadu.
- (4) Imovina pravnih lica u mešovitoj svojini može se vratiti samo u vidu udela na pravnom licu do visine udela društvene, odnosno državne imovine.

1. Vracanje pokretnosti

Clan 14.

- (1) Predmet vraćanja su pokretnosti kulturne, umetničke ili istorijske vrednosti, kao i pokretnosti veće vrednosti, predmeti ili grupe predmeta za licnu upotrebu bivšeg vlasnika kao i predmeti koji su bivšim vlasnicima ili njihovim pravnim sledbenicima posebno dragi.
- (2) Pokretnosti koje su po propisima o zaštiti prirodnih i kulturnih dobara predmeti kulturne i prirodne baštine, vraćaju se u svojini i državinu samo ako nisu sastavni deo zbirke javnih muzeja, galerija i drugih srodnih ustanova.
- (3) Na pokretnostima koje su sastavni deo zbirke iz stava 2. ovog člana vraća se pravo svojine.

2. Vracanje nepokretnosti

Clan 15.

- (1) Poljoprivredno zemljište, šume, građevinsko i šumsko zemljište, stambene i poslovne zgrade, odnosno idealni delovi takvih zgrada, stanovi i poslovne prostorije, vraćaju se pod uslovima propisanim u ovom zakonu.

(2) Nepokretnosti koje su po propisima o zaštiti prirodne i kulturne baštine proglašene za kulturne spomenike ili prirodne znamenitosti takode se vraćaju pod uslovima predviđenim u ovom zakonu.

(3) Pomocne i njima slične prostorije, kao i nusprostorije koje su podržavljene zajedno sa glavnom stvari, dele sudbinu te stvari.

Član 16.

(1) Nepokretnost se ne može vratiti u sledecim slučajevima:

1) ako služi za obavljanje delatnosti iz oblasti zdravstva, kulture, vaspitanja i obrazovanja, a vraćanjem bi se bitno smanjila mogućnost za obavljanje tih delatnosti jer se ne može zameniti drugom nepokretnosti;

2) ako je neodvojivi sastavni deo mreže, objekata, uređaja ili drugih sredstava javnih preduzeća iz oblasti energetike, komunalne delatnosti, saobraćaja i veza koji su po zakonu izuzeti od privatizacije;

3) ako je izuzeta iz pravnog prometa, odnosno ako se na njoj ne može steci pravo svojine,

4) u drugim slučajevima utvrđenim zakonom.

(2) Bivši vlasnik nepokretnosti iz stava 1. ovog člana ima pravo na naknadu u smislu stava 2. člana 1. ovog zakona.

Član 17.

(1) Nepokretnost se vraća bivšem vlasniku u svojinu, ali se ne može vratiti u posed, ako bi njenim povraćajem bila bitno narušena ekonomska, odnosno tehnološka funkcionalnost kompleksa u kome se nalazi, usled čega bi došlo do poremećaja u poslovanju pravnog lica koje upravlja tim kompleksom (stecaj, enormni gubici, otpuštanje većeg broja radnika, nemogućnost obavljanja delatnosti).

(2) Razlozi iz stava 1. ovog člana ne uzimaju se u obzir ako je nepokretnost u sredstvima obveznika bez pravnog osnova ili ako ju je obveznik dao u najam, zakup ili drugi tome srodan odnos za obavljanje delatnosti koja nije povezana sa njegovom delatnošću.

(3) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana smatra se da ne postoji smetnja za vraćanje nepokretnosti u svojinu i državinu ako se bivši vlasnik obaveže da će obezbediti ulaganja ili druge potrebne uslove za racionalnije i ekonomski uspešnije korišćenje nepokretnosti.

(4) Odredbe ovog člana ne odnose se na šume, a na vraćanje poljoprivrednog zemljišta iz funkcionalnih kompleksa primenjuju se odredbe člana 21. ovog zakona.

Clan 18.

- (1) Obveznik vraćanja i dalje ima pravo da kao zakupac koristi nepokretnost iz člana 17. stav 1. ovog člana za svoju delatnost, ali samo za period koji je neophodan za prilagodavanje njegovog poslovanja izmenjenim uslovima i to ne duže od jedne godine od dana konacnosti rešenja o povracaju imovine, ako se bivši vlasnik i nosilac obaveze druckije ne sprazumeju.
- (2) Zakupni odnos bivši vlasnik i obveznik vraćanja ureduju ugovorom u pismenom obliku.
- (3) Po isteku zakupa bivši vlasnik ulazi u posed nepokretnosti koja mu je vracena.

Clan 19.

- (1) Povracaj stvari u smislu odredaba ove glave zakona ne utice na zakupne i njima srodne odnose koji su bili uspostavljeni pravnim poslovima uz naknadu, ako pravnim poslom ili zakonom nije druckije utvrdeno.
- (2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana zakupni i njima srodni odnosi cije je trajanje utvrdeno, odnosno dogovoreno za period duži od tri godine, traju najviše tri godine od dana konacnosti rešenja o vraćanju imovine, osim ako se korisnik prava i zakupac druckije ne sporazumeju.
- (3) U slucajevima iz st. 2. ovog člana bivši vlasnik može odbiti povracaj stvari u kom slucaju mu pripada tržišna naknada.

Clan 20.

- (1) Nepokretnost cija vrednost nakon podržavljenja nije bitno porasla, vraci se, pod uslovima utvrdenim u ovom zakonu, bez obracuna razlike u vrednosti.
- (2) Ako je vrednost nepokretnost usled novih ulaganja bitno porasla, bivši vlasnik ima pravo da zahteva:
 - vraćanje nepokretnosti, pod uslovom da za razliku u vrednosti plati tržišnu naknadu, ili
 - uspostavu svojinskog udela na nepokretnosti do visine prvobitne vrednosti nepokretnosti, ili
 - isplatu tržišne naknade za predmetnu nepokretnost;
- (3) Rok placanja naknade iz trece alineje stava 2. ovog člana, koji ne može biti duži od 10 godina, i drugi uslovi placanja utvrduju se rešenjem kojim se vraci imovina.
- (4) Nepokretnost cija je vrednost nakon podržavljenja bitno smanjena, vraci se korisniku prava uz doplatu naknade do pune vrednosti u trenutku podržavljenja.

Clan 21.

(1) Poljoprivredno zemljište vraća se bivšem vlasniku u svojinu i državinu, izuzev u slučaju ako bi se time narušila funkcionalnost kompleksa poljoprivrednog zemljišta, odnosno kompleksa trajnih zasada, ili bi došlo do takve rasparganosti parcela koja bi onemogućavala ekonomičnu obradu.

(2) Ako se u slučajevima iz stava 1. ovog člana zemljište ne može vratiti, bivši vlasnik, čije podržavljeno zemljište leži na području kompleksa poljoprivrednog zemljišta u društvenoj svojini, stiče pravo susvojine.

(3) Na zemljište na kojem je priznata susvojina shodno se primenjuju odredbe člana 18. st. 2. i 3. ovog zakona.

Clan 22.

(1) Ako korisnik prava ne traži povratak poljoprivrednog zemljišta, odnosno šume, pripada mu pravo na naknadu u obveznicama Republike Srbije, ako zakonom nije drukcije propisano.

Clan 23.

(1) Stambene zgrade, odnosno stanovi na kojima ne postoji zakupni ili tome srodan odnos, vraćaju se bivšem vlasniku u svojinu i državinu.

(2) Stambene zgrade, odnosno stanovi na kojima postoji zakupni ili tome srodan odnos, vraćaju se uspostavljanjem prava svojine na tim nepokretnostima.

(3) Na prava i obaveze između bivšeg vlasnika kao zakupodavca nepokretnosti iz stava 2. ovog člana i zakupca ovih nepokretnosti primenjuju se odredbe Zakona o stanovanju.

(4) Poslovne zgrade i poslovne prostorije na kojima ne postoji zakupni ili tome srodni odnos, vraćaju se bivšem vlasniku u svojinu i državinu.

(5) Poslovne zgrade i poslovne prostorije na kojima postoji zakupni ili tome srodni odnos, vraćaju se bivšem vlasniku u svojinu a u državinu po isteku najviše godinu dana od dana konacnosti rešenja o povracaju imovine, ako se bivši vlasnik i zakupac drugacije ne sporazumeju.

Clan 24.

(1) Na podržavljenom građevinskom zemljištu na kome bivši vlasnik ima pravo korišćenja, stupanjem na snagu ovog zakona uspostavlja se pravo svojine u njegovu korist.

(2) Podržavljena neizgrađena građevinska zemljišta koja su opštini ili nekom drugom, u skladu sa zakonom, predata radi privođenja nameni u skladu sa planskim aktom, vraćaju se u svojini bivšem vlasniku.

(3) Izuzetno od odredbe stava 2. ovog člana neizgrađeno građevinsko zemljište ne vraća se ukoliko je krajnji korisnik kao investitor, kome je zemljište ustupljeno radi izgradnje na osnovu pravosnažne građevinske dozvole, prveo zemljište nameni.

(4) Podržavljena izgrađena građevinska zemljišta (postojeće građevinske parcele) ne vraćaju se, osim ako je na njima izgrađen trajni objekat u svojini bivšeg vlasnika.

(5) Neizgrađeni deo zemljišta iz stava 4. ovog člana od koga se može formirati građevinska parcela u skladu sa izmenom planskog akta, vraća se u svojini bivšem vlasniku.

(6) Za građevinsko zemljište koje je eksproprijirano po propisima o eksproprijaciji do stupanja na snagu Zakona o eksproprijaciji ("Službeni list FNRJ", br. 12/57), korisniku prava pripada tržišna naknada, ako on za to zemljište na ime naknade nije dobio drugu nepokretnost i ako se zemljište po odredbama st. 1-4. ovog člana ne može vratiti.

Član 25.

(1) Nepokretnosti se vraćaju oslobođene hipotekarnih tereta koji su nastali od momenta njihovog podržavljenja do dana stupanja na snagu ovog zakona. Za potraživanja koja su bila obezbeđena ovim teretima garantuje Republika Srbija.

(2) Službenosti, izbrisane podržavljenjem, oživljavaju, a takode i neistekli ugovori o dugoročnom zakupu nepokretnosti.

3. Vraćanje preduzeća i kapitala

Član 26.

(1) Preduzeće koje je bilo podržavljeno vraća se bivšem vlasniku – fizičkom licu ako u momentu stupanja na snagu ovog zakona obavlja istu ili srodnu privrednu delatnost kao samostalno pravno lice, a ako je u sastavu drugog pravnog lica – pod uslovom da se ekonomski i tehnološki može izdvojiti iz tog pravnog lica.

(2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana preduzeće se ne vraća ako je neodvojivi sastavni deo privrednog ili infrastrukturnog kompleksa iz člana 16. tačka 2. ovog zakona.

(3) Ako vrednost preduzeca u momentu vracanja za više od 100 procenata prevazilazi njegovu vrednost u trenutku podržavljenja, ono se ne može vratiti u celini, već u pripadajućem delu, u skladu sa ovim zakonom.

Clan 27.

(1) Ako je predmet vracanja preduzece čija je vrednost bitno smanjena u odnosu na vrednost preduzeca u trenutku podržavljenja, za razliku u vrednosti bivšem vlasniku pripada tržišna naknada, u skladu sa članom 31. ovog zakona.

(2) Ako je predmet vracanja preduzece čija je vrednost bitno porasla u odnosu na vrednost preduzeca u trenutku podržavljenja, bivši vlasnik dužan je da plati razliku u vrednosti prema odredbi člana 20. stav 3. ovog zakona.

Clan 28.

- (1) Imovina licnih i kapitalskih društava vraća se uspostavljanjem odgovarajućeg udela bivšeg vlasnika na društvenom kapitalu pravnih lica koja su naslednici sredstava, odnosno imovine podržavljenih preduzeca i drugih privrednih subjekata čiji su ortaci, odnosno akcionari bili bivši vlasnici.
- (2) Vrednost udela mora biti jednaka vrednosti udela koji je korisnik prava imao na podržavljenom preduzecu ili na drugom privrednom subjektu iz stava 1. ovog clana.
- (3) Imovina (kapital) iz stava 1. ovog zakona može se na zahtev bivšeg vlasnika vratiti vraćanjem u svojinu i državinu odnosno uspostavljanjem prava svojine na nepokretnosti pravnog lica koje je naslednik sredstava, odnosno imovine podržavljenog preduzeca ili drugog privrednog subjekta čiji je deonikar, odnosno ortak bio bivši vlasnik.
- (4) Na vraćanje nepokretnosti u smislu stava 3. ovog clana, primenjuju se odredbe ovog zakona koje se odnose na povraćaj nepokretnosti.

Clan 29.

- (1) Na način utvrđen u članu 28. ovog zakona vraća se i imovina preduzeca iz člana 26. st. 1. i 3. ovog zakona, ako se preduzeće ne može vratiti kao celina.
- (2) Povraćaj u smislu odredbi čl. 26. i 28. ovog zakona bivši vlasnik može da odbije, u kom slučaju ima pravo na tržišnu naknadu.

II. Novcano obeštećenje (tržišna naknada)

Clan 30.

- (1) Ako se nepokretnost ne može vratiti u svojinu i državinu, odnosno ako se u vezi s njom ne može uspostaviti pravo svojine ili udela, bivši vlasnik dobija naknadu uspostavljanjem udela na pravnom licu ili u akcijama koje drži Akcijski fond, ili, na njegov zahtev, u obveznicama izdatim u tu svrhu.
- (2) Ako bivši vlasnik zahteva akcije u smislu prethodnog stava, a iste ne mogu da mu se ponude, pripada mu tržišna naknada u obveznicama Republike Srbije.
- (3) U slučajevima iz stava 1. ovog clana bivši vlasnik i obveznik mogu se sporazumeti da bivšem vlasniku pripadne u svojinu druga nepokretnost.
- (4) Odredbe st. 1-4. ovog clana shodno se primenjuju i na pokretnosti iz člana 14. ovog zakona koje se ne mogu vratiti, kao i na druge podržavljene pokretnosti.

(5) Pravo na naknadu imaju i bivši vlasnici koji su svoju podržavljenu imovinu povratili na osnovu pravnog posla uz naknadu.

Clan 31.

(1) Ako se, u skladu sa clanom 26. ovog zakona, podržavljeno preduzece ne može vratiti bivšem vlasniku, ili ako se, u smislu clana 28. ovog zakona, ne može uspostaviti udeo na preduzecu ili pravo svojine na nepokretnosti, bivši vlasnik ima pravo na tržišnu naknadu u vrednosti imovine, odnosno udela na podržavljenom preduzecu.

(2) Bivši vlasnik iz stava 1. ovog clana može da zahteva da mu se vrednost podržavljene imovine nadoknadi u vidu obveznica ili akcija.

Clan 32.

(1) Vrednost podržavljene imovine utvrđuje se prema njenom stanju u trenutku podržavljenja i uz uvažavanje njene vrednosti u momentu donošenja rešenja o povracaju imovine, odnosno obeštćenju.

(2) Vrednost stana, stambene zgrade, odnosno poslovnih prostorija ili poslovne zgrade utvrđuje se u skladu sa važećim propisima.

(3) Vrednost poljoprivrednog zemljišta, šuma i zemljišta korišćenog za izgradnju utvrđuje se prema katastarskoj kulturi, katastarskoj klasi i katastarskoj opštini, na osnovu propisa Vlade Republike Srbije.

(4) Vrednost stvari koje predstavljaju spomenik kulture ili prirodnu znamenitost utvrđuje se po metodologiji za ocenjivanje spomenika kulture i prirodnih znamenitosti.

(5) Novcane vrednosti podržavljenih preduzeca, utvrđene u trenutku podržavljenja, valorizuju se na osnovu pariteta dinara prema USA dolaru u trenutku podržavljenja imovine i pariteta dinara prema USA dolaru na dan donošenja rešenja o vracanju imovine, pri čemu se uzima u obzir prosečno povećanje dolarskih cena te imovine koje utvrdi ministar za finansije.

(6) Ako se sadašnja vrednost imovine iz prethodnih stavova ne može utvrditi, vrednost se utvrđuje po merilima utvrđenim propisom iz clana 52. stav 1. ovog zakona, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Clan 33.

(1) Za placanje naknade izdaju se obveznice Republike Srbije.

(2) Obveznice su hartije od vrednosti koje glase na donosioca, nominovane su u evrima a isplative u jednakim dinarskim polugodišnjim ratama u roku od 10 godina, sa kamatnom stopom od šest posto godišnje.

(3) Sredstva za pokrivanje obaveza po osnovu izdatih obveznica obezbeđuje Republika Srbija.

Clan 34.

Za period od konacnosti rešenja o naknadi do pocetka obracunavanja kamata na obveznice, odnosno kada je to utvrđeno rešenjem do isplate naknade u gotovom novcu, bivšem vlasniku pripadaju kamate koje važe za uloge po videnju, a glavnica se valorizuje.

Clan 35.

Bivšem vlasniku, koji se po propisima o socijalnoj zaštiti smatra licem lošijeg imovinskog stanja, može se, umesto naknade u vidu akcija ili obveznica, isplatiti tržišna naknada u jednokratnom novčanom iznosu ili u jednakim mesečnim ratama.

Clan 36.

(1) Naknade date na osnovu propisa o oduzimanju imovine kao i naknade date za imovinu koja je podržavljena na način utvrđen članom 3. stav 2. ovog zakona, prilikom odlucivanja o povracaju imovine u smislu ovog zakona ne uzimaju se u obzir.

(2) Zahtevi za naknadu po osnovu nemogućnosti korišćenja, odnosno upravljanja imovinom, kao i po osnovu održavanja nepokretnosti u periodu od dana podržavljenja do stupanja na snagu ovog zakona, ne priznaju se.

(3) Obveznicima iz kojih se sredstava u smislu odredaba ovog zakona vraća nepokretnost koju su stekli uz plaćanje naknade, pripada tržišna naknada po propisima o eksproprijaciji i prinudnom prenosu nepokretnosti u društvenoj svojini.

(4) Tržišna naknada iz stava 3. ovog člana u vidu obveznica isplaćuje se na teret budžeta Republike Srbije.

Glava peta

POSTUPAK ZA OSTVARIVANJE PRAVA

1. Pokretanje postupka

Clan 37.

(1) Postupak za povracaj imovine, odnosno obeštecenje pokrece bivši vlasnik zahtevom koji podnosi opštinskom organu uprave nadležnom za imovinskopravne poslove, prema mestu gde se nalazi imovina koja je predmet zahteva.

(2) Postupak za ostvarivanje prava bivših vlasnika je hitan.

Clan 38.

(1) Istovremeno sa zahtevom za pokretanje postupka bivši vlasnik je ovlašćen da obvezniku vracanja predloži sporazumno rešenje. U slucaju da je uz zahtev za pokretanje postupka podnet i predlog za sporazumno rešenje, organ koji vodi postupak zakazuje usmenu raspravu radi zaključenja poravnanja. Postignuto poravnanje ima snagu izvršne isprave.

(2) Ukoliko stranke ne postignu sporazum ili organ koji vodi postupak, nakon izjašnjenja nadležnog javnog pravobranioca ne dozvoli poravnanje, organ nastavlja postupak po zahtevu za povracaj odnosno obeštecenje.

Clan 39.

(1) Pravo na podnošenje zahteva za povracaj imovine, odnosno obeštecenje, imaju bivši vlasnik i njegovi pravni sledbenici.

(2) Kad pravo na povracaj imovine, odnosno obeštecenje ima vise lica, pravovremeno podnet zahtev jednog od tih lica smatra se podnetim u korist svih sukorisnika prava.

(3) Pokretanje postupka može da inicira i obveznik vracanja.

(4) Ako nadležni organ u slucaju iz stava 2. ovog clana utvrdi da postoji javni interes, sam pokrece postupak po službenoj dužnosti.

(5) Zahtev za povracaj imovine, odnosno obeštecenje može se podneti najkasnije u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clan 40.

(1) Stranke u postupku za vracanje imovine jesu bivši vlasnik, njegov pravni sledbenik, obveznik vracanja, kao i drugo pravno ili fizicko lice koje, radi zaštite svojih prava ili pravnih interesa, ima pravo da ucestvuje u postupku.

(2) U pogledu pravnog sledbeništva dovoljno je da se isto iskaže verovatnim.

(3) Stranke iz stava 1. ovog clana koje nemaju stalno prebivalište, odnosno sedište u Republici Srbiji, moraju da imaju punomocnika sa prebivalištem, odnosno sedištem u Republici Srbiji koji zastupa stranku u vezi sa svim radnjama u postupku.

2. Sadržina zahteva

Clan 41.

(1) Zahtev za povracaj imovine, odnosno obeštecenje treba da sadrži podatke:

- o vrsti, velicini, orijentacionoj vrednosti i lokaciji imovine na koju se zahtev odnosi,
- o pravnom osnovu, nacinu i vremenu podržavljenja,
- o pravnom osnovu zahteva za povracaj,
- o tome u kom obliku se zahteva povracaj.

(2) Uz zahtev se podnose:

1) isprava o podržavljenju imovine ili navod o službenom glasilu u kome je objavljen akt uz konkretno navodenje predmeta podržavljenja;

2) dokaz o svojstvu podnosioca zahteva tj. da li je to lice neposredno bivši vlasnik ili njegov pravni sledbenik;

3) punomocje za ovlašćeno lice koje ce pred nadležnim organima zastupati interese podnosioca zahteva, ako podnosilac zahteva nema stalno prebivalište na teritoriji Republike Srbije.

(3) Ako se zahtev odnosi na nepokretnost, podnosi se i sledece:

- izvod iz javne knjige u kojoj se vrši upis nepokretnosti sa svim upisima i brisanjima, pocev od 15. maja 1945. do dana podnošenja zahteva, ili overena foto-kopija uloška te knjige, ili pak druga javna isprava sa tim podacima.

- podaci iz katastra zemljišta o položaju, površini i nacinu iskorišćavanja parcela, sa identifikacijom sadašnjih oznaka nepokretnosti, ciji se povracaj traži.

(4) Zahtev može da sadrži i druge podatke i isprave koji su od znacaja za utvrdivanje opravdanosti zahteva.

Clan 42.

(1) Ako ne postoje isprave iz clana 41. ovog zakona nadležni organ iz clana 37. stav 1. ovog zakona po službenoj dužnosti pribavlja dokaze o verovatnosti postojanja prava.

(2) Obveznici vracanja i treća lica dužni su da nadležnom organu podnesu sve dokaze i dozvole uvid u isprave i podatke koji su potrebni za kompletiranje dokumentacije o zahtevu.

(3) Obveznici vraćanja i treća lica dužni su i da bivšim vlasnicima, odnosno njihovim punomoćnicima dozvole uvid u isprave i podatke koji su relevantni za utvrđivanje postojanja prava za povratak imovine i podnošenje zahteva.

(4) Organi koji raspolažu podacima i vode službene evidencije (zemljišne knjige, katastar, arhiv i sl.) su dužni da hitno odgovore na zahtev obveznika, korisnika i organa koji vode postupak.

3. Nadležnost organa

Član 43.

(1) Organ iz člana 37 stav 1. ovog zakona donosi prvostepeno rešenje, nakon sprovedenog ispitnog postupka.

(2) Po žalbi na prvostepeno rešenje odlučuje Ministarstvo finansija i ekonomije.

4. Donošenje rešenja

Član 44.

(1) Organ iz člana 37. stav 1. ovog zakona utvrđuje sve činjenice i okolnosti za odlučivanje o zahtevu za povratak imovine i obeštećenju.

Rešenje kojim odlučuje o zahtevu sadrži:

- naznacenje bivšeg vlasnika kome je imovina podržavljena;
 - naznacenje lica kojima se imovina vraća odnosno kojima se utvrđuje obeštećenje;
 - naznacenje obveznika povracaja imovine, odnosno obveznika obeštećenja;
 - naznacenje imovine koja je podržavljena, kao i osnov, odnosno akt o oduzimanju;
 - naznacenje obima i vrednosti imovine koja se vraća, kao i drugi podaci o imovini, sa oznakama identifikacije prema stanju na dan donošenja rešenja;
 - naznacenje nacina, odnosno oblika i visine naknade;
 - naznacenje roka za predaju u posed imovine koja se vraća u naturi, odnosno roka za obeštećenje.

(2) Ako je bivši vlasnik podržavljene imovine umro, a njegovi pravni sledbenici nisu utvrđeni, rešenje o povracaju imovine, odnosno obeštećenju glasi na njegove pravne sledbenike koji su korisnici prava po ovom zakonu, bez njihovog imenovanja.

(3) U slučaju iz stava 2. ovog člana vraćena imovina se rešenjem daje na privremeno upravljanje staraocu za posebne slučajeve, dok se ne utvrdi njen pravni sledbenik.

(4) U rešenju o vraćanju imovine prvostepeni organ izdaje i nalog nadležnim organima za izvršenje rešenja, kao i brisanje eventualnih tereta i odlučuje o troškovima postupka.

(5) Konacno rešenje iz stava 1. ovog clana dostavlja se po službenoj dužnosti sudu koji vodi zemljišne knjige, odnosno organu koji vodi javne knjige o evidenciji nepokretnosti i prava na njima.

Clan 45.

(1) Odluka o vraćanju imovine donosi se i dostavlja bivšem vlasniku, odnosno njegovom pravnom sledbeniku najkasnije u roku od tri meseca od dana podnošenja uredno sastavljenog zahteva.

(2) Danom podnošenja uredno sastavljenog zahteva smatra se dan kada je nepotpuni zahtev u celini dopunjen.

Clan 46.

(1) Konacno rešenje o vraćanju imovine i obeštećenju izvršavaju:

- sudovi odnosno organi određeni zakonom za vodenje javnih knjiga o evidenciji nepokretnosti i prava na njima, kad je rec o upisu vlasništva na nepokretnosti;
- Akcijski fond kad je rec o uspostavljanju udela u preduzecu ili naknadi u akcijama;
- Ministarstvo finansija i ekonomije kad je rec o naknadi u obveznicama i novcanoj naknadi.

(2) Prinudno izvršenje rešenja koja nisu dobrovoljno izvršena sprovodi se po odredbama Zakona o opštem upravnom postupku (nenovcane obaveze) odnosno Zakona o izvršnom postupku (novcane obaveze.)

5. Ostala pitanja u vezi sa postupkom

Clan 47.

(1) Na zahtev bivšeg vlasnika radi obezbedjenja zahteva za vraćanje imovine ili iz drugih znacajnih razloga prvostepeni organ donece privremeni zakljucak radi obezbedjenja izvršenja obaveze kojim se određuje zabeležba postupka u javnoj knjizi, privremena zabrana raspolaganja nepokretnostima, odnosno odlaže delimicna ili potpuna kapitalaska transformacija preduzeca i drugih privrednih subjekata.

Clan 48.

- (1) Bivši vlasnici i obveznici vraćanja mogu u toku postupka pred nadležnim organom u svakom trenutku da zaključe poravnanje o imovini koja je predmet zahteva za povraćaj, odnosno obeštećenje.
- (2) Nadležni organ će strankama u postupku ukazati na mogućnost poravnanja i pružiti im pomoć u međusobnom poravnanju vodeći računa o tome da poravnanje ne bude u suprotnosti sa prinudnim propisima i da je izvršivo.
- (3) Poravnanje se smatra zaključenim kada stranke pročitaju zapisnik o poravnanju i potpišu ga.
- (4) Ako je poravnanje postignuto samo u odnosu na deo imovine koja je predmet zahteva nadležni organ neće poravnanje u rešenje o povraćaju imovine.

Clan 49.

- (1) Stranke u postupku za povraćaj imovine po ovom zakonu ne plaćaju takse.
- (2) O troškovima postupka odlučuje nadležni organ po propisima koji se primenjuju pred tim organom.

Clan 50.

- (1) Ako je u slučajevima iz člana 44. stav 3. ovog zakona ostavinski postupak u vezi sa licem iz st. 2. istog člana pravosnažno okončan a da pritom nije odlučeno i o nasleđivanju imovine koja tom licu pripadne na osnovu rešenja o povraćaju imovine, u pogledu te imovine sud će doneti dopunsko rešenje o nasleđivanju, a u slučaju spora vodi se parnični postupak.
- (2) U dopunskom rešenju o nasleđivanju nije dopušteno menjati pravne odnose nastale na osnovu rešenja o nasleđivanju, osim ako se nasledinici druckije sporazumeju.
- (3) Ako se na nasleđivanje u skladu sa važećim zakonodavstvom primeni pravo strane države, u obzir se uzimaju i materijalno-pravne odredbe propisane ovim zakonom.
- (4) Za raspravljanje zaostavštine po ovom zakonu isključivo je nadležan sud Republike Srbije.

Clan 51.

(1) Dopunski ostavinski postupak pokrece naslednik bivšeg vlasnika, nakon pravnosnažnosti rešenja o vraćanju imovine, predlogom uz koji podnosi i rešenje o nasledivanju ili njemu jednaku ispravu o nasledivanju iz clana 50. stav 1. ovog zakona i druge isprave koje su potrebne za odlucivanje.

(2) Imovina bivšeg vlasnika o kojoj se odlucuje u ovom postupku prelazi na njegove naslednike danom pravnosnažnosti rešenja o vraćanju imovine.

(3) Rokovi koji po zakonu o nasledivanju teku od dana smrti ostavioca u ovom postupku teku od dana pravnosnažnosti rešenja o vraćanju imovine.

Glava šesta

DONOŠENJE PRATECIH PROPISA

Clan 52.

(1) Ministar za finansije i ekonomiju, zajedno sa ministrom za privredu i privatizaciju, ministrom urbanizma i gradevine i ministrom poljoprivrede, u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona donece uputstvo o merilima, odnosno o metodologiji za ocenjivanje vrednosti podržavljenih pokretnosti, nepokretnosti, preduzeca, odnosno imovine.

(2) Uputstvo iz stava 2. ovog clana zasniva se na nacelu da se vrednost stvari ocenjuju prema stanju na dan podržavljenja i prema vrednosti na dan donošenja rešenja o vraćanju imovine.

(3) Vrednost sadašnjih preduzeca i drugih pravnih lica ocenjuje se u skladu sa odredbama propisa koji uređuje privatizaciju preduzeca.

(4) Metodologiju iz clana 32. stav 4. ovog zakona ministar kulture propisace pravilnikom u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(5) Ministar finansija i ekonomije ce propisati uputstvo o postupanju organa po zahtevima za naknadu, sa obrascima koji ce biti korišćeni u tom postupku u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(6) Ministar finansija i ekonomije, ce u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona doneti uputstvo o sadržaju i nacinu vodenja evidencija (o vraćanju imovine, o podnetim zahtevima, izdatim rešenjima, izvršenju rešenja i dr.).

Glava sedma

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Clan 53.

(1) Od dana stupanja na snagu ovog zakona nije dozvoljeno bilo kakvo raspolaganje nepokretnostima, odnosno imovinom u vezi sa kojom po odredbama ovog zakona postoji dužnost vraćanja, kao ni njihovo hipotekarno opterećenje, zakup i zaloga.

(2) Teretni ili besteretni pravni poslovi i jednostrane izjave volje koji su u suprotnosti sa odredbom stava 1. ovog člana ništavi su.

(3) Odredba stava 1. ovog člana prestaje da važi 30 dana po isteku roka iz člana 39. stav 5. ovog zakona, u odnosu na imovinu za koju nisu podneti zahtevi za povratak, odnosno obeštećenje.

(4) Imovina vraćena bivšem vlasniku u slobodnom je prometu.

Clan 54.

(1) Ako je imovina koja je predmet povracaia ili tržišne naknade prešla iz društvene u privatnu svojinu na osnovu nezakonitih, odnosno fiktivnih pravnih akata i poslova, obveznik za povracaj odnosno naknadu, jeste pravno odnosno fizicko lice koje je u trenutku odlucivanja o zahtevu za vracanje bilo vlasnik takve imovine.

Clan 55.

Pravo na naknadu smatra se ugašenim u slucaju kad je privatna imovina prešla u državnu, odnosno društvenu svojinu, poklonom ili odricanjem od nasleda, osim u slucaju kad je volja poklonodavca, odnosno odricaoca bila iznudena.

Clan 56.

(1) Podnošenje zahteva i odlucivanje o pitanjima iz ovog zakona dopušteno je bez obzira na to da li je do stupanja na snagu ovog zakona sud ili drugi državni organ pravnosnažno vec odlucivao o zahtevu za povracaj, odnosno naknadu, a zahtevu korisnika prava nije bilo udovoljeno.

(2) Odredba stava 1. ovog clana ne primenjuje se u slucaju zahteva za povracaj podnetih na osnovu propisa donetih posle 1. januara 1990. godine.

Clan 57.

Nacin utvrđivanja vrednosti imovine iz clana 32. ovog zakona propisace Vlada Republike Srbije u roku od mesec dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clan 58.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", a primenjivace se od 1. januara 2003. godine.